

Лучанинова Ольга Петрівна
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
факультет соціально-психологічної освіти
та управління, кафедра психології та педагогіки,
доктор педагогічних наук, доцент*

Маркіна Лідія Леонідівна
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ,
факультет соціально-психологічної
освіти та управління,
кафедра психології та педагогіки,
кандидат педагогічних наук, доцент*

ПРОБЛЕМИ ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Процес виховання зорганізується суспільством як функціонування виховних систем, які є різноманітними за призначенням, структурою, змістом, організацією діяльності вихователів та вихованців. Суспільство не тільки визначає цілі функціонування виховних систем, але й водночас створює умови для їх функціонування. Ці умови залежать від економічної, соціальної, політичної ситуації у суспільстві. Тому зміни життєдіяльності людини в умовах карантину безпосередньо та опосередковано впливають на виховний процес, породжуючи низку проблем. Окреслимо, на наш погляд, основні проблеми, розв'язання яких має нагальний характер.

Сьогодні, в умовах карантину, освіта України перебуває в стані соціально-гуманітарної кризи, яка позначилася і на суспільстві в цілому. Дистанційне навчання навчить нас досвіду застосування техніки, інформаційних технологій. Не зразу вдавалося налаштувати технології віддаленого навчання, тому є думка, що не тільки форми навчання, а й виховання змінилося. В умовах останніх місяців, коли вся система вищої й середньої освіти знаходиться в стані дистанційного навчання, використання різних онлайн-платформ в Інтернеті, про виховання треба не говорити, а кричати. Ми втрачаємо тонкий зв'язок, контакт з душею студента, можливість створити умови для його особистісного розвитку.

Констатуємо, що у закладах вищої освіти склалися суперечності: між потребою сучасного суспільства у високоморальному, конкурентоспроможному й відданому своїй справі фахівцеві та сучасними умовами життя студентської молоді в карантині; між прагматичними прагненнями студента та відсутністю розробленої методики виховання фахівця в умовах ЗВО під час пандемії; між потенційними можливостями виховання фахівця у закладі ви-

щої освіти та відсутністю можливостей в умовах пандемії для їх реалізації.

Сьогодні заклади працюють дистанційно, автономно приймають рішення щодо організації освітнього процесу. Увага більше приділяється навчальній діяльності, а виховна відійшла на другий план. Проте питання формування особистості майбутнього фахівця й значущість виховних практик у закладах вищої освіти залишається актуальною. Виховання, формування майбутніх фахівців як особистостей потребують на сучасному етапі переосмислення через брак особистісного контакту в системі «викладач-студент».

Визначено, що освітній простір закладу вищої освіти – місце, де має відбуватися процес навчання, виховання й соціалізації студентів. Різні наукові розвідки й дослідження щодо виховних аспектів у навчанні й формуванні здобувача вищої освіти мають міждисциплінарний характер. Неможливо сьогодні говорити про екологічні катастрофи, не спираючись на екологічне виховання; вивчати ядерну фізику або генну інженерію, не пояснюючи особистої відповідальності за дослідження та їх наслідки для людства.

На нашу думку, поза увагою дослідників залишилися: роль особистості викладача в нових умовах, його роль у формуванні особистості студента, аксіологічний потенціал професійно-трудової діяльності викладача тощо. Адже тільки характером можна виховати характер. Виховна діяльність – це створення умов для здобувачів вищої освіти щодо розвитку їхньої особистісної активності. На викладача-куратора покладено велику місію – допомогти, створити умови для студента. Без особистісних відносин не буває виховання, у стандартах про виховання нагадують тільки «м'які навички», які віддалено схожі на виховання. Наше завдання в умовах дистанційного навчання допомогти здобувачам орієнтуватися в мережі Інтернет, націлювати на виховний потенціал навчальної інформації, її духовно-культурну змістовність, доцільно використовувати виховні засоби.

В умовах карантину, коли здобувачі вищої освіти навчаються за дистанційною формою, безпосередній виховний вплив науково-педагогічного працівника на студентів набагато зменшується. Можливість регулювання з боку педагога стихійних виховних впливів на студента обмежується. Тому постає проблема пошуку ефективних шляхів посилення опосередкованого впливу на молоду людину. Виходячи з того, що студент є не тільки об'єктом, але й суб'єктом виховної взаємодії, мета виховання може бути досягнута тільки на основі творчої діяльності самого студента. Тобто мова йде про самовиховання, коли об'єкт та суб'єкт співпадають, оскільки представляють собою вплив людини на саму себе. Отже, сьогодні посилюється увага до самовиховання молодої людини. Перш за все, необхідна розробка сучасної педагогічної технології інтенсифікації процесу самовиховання, яка мотивувала б студентів на оволодіння принципами, прийомами, засобами, методами самовиховання на науковій основі.

Обмеження спілкування під час карантину зі студентським колективом, однолітками, з одного боку, та збільшення спілкування у родинному колі, з

іншого, посилює виховний вплив сім'ї як соціально-педагогічного середовища. Але сучасні сім'ї різноманітні за соціально-культурним рівнем, матеріальним забезпеченням, особливостями способу життя, національних та родинних традицій, моральних вчинків. Від того, в якій саме сім'ї студент вимушено проводить більшість свого часу в умовах карантину, залежить яким змістом наповнюється процес його розвитку як особистості. Тому постає проблема пошуку нових сучасних можливостей щодо корекції сімейного виховання, захисту молодого людини від несприятливого впливу сім'ї, створення інноваційних проектів підвищення педагогічної культури батьків.

Слід звернути увагу на те, що під час пандемії змінюються інформаційні потоки процесу виховання. Посилюється елементи стихійного виховного впливу різноманітних засобів інформації мережі Інтернет. Цей вплив відіграє різну роль в розвитку студента, має майже некерований характер, відрізняється великою варіативністю реакцій молодого людини на її вплив. Однак ступінь впливу інформаційних потоків на людину залежить від рівня інформаційної культури студента. Тому актуалізується проблема становлення, розвитку особистісної інформаційної культури студента. Виховання в умовах пандемії має передбачати певні принципи: освітнє середовище (простір) – місце для розвитку загальнолюдських духовних цінностей здобувачів вищої освіти; освіта – важлива цінність, яка є пріоритетною у становлення особистості студента; освіта через все життя, значить і «навчаюче виховання» через все життя. Рівень сформованості культури й вихованості студента залежить від такого ж рівня у викладача.

Отже, визначення проблем виховання студентської молоді під час карантину та пошук шляхів їх вирішення є складним процесом, який змінює зміст та форми організаційних структур, інфраструктури виховання, педагогічного середовища та спілкування.

Кришмарел Вікторія Юріївна

*Інститут педагогіки Національної академії
педагогічних наук України,
відділ суспільствознавчої освіти,
старший науковий співробітник,
кандидат філософських наук*

TEACHING PHILOSOPHY AND RELIGIOUS STUDIES IN THE CONTEXT OF HISTORICAL AND CIVIL EDUCATION IN LYCEUM

A cross-cutting teaching of philosophy in school is a general educational trend, which is caused by several factors: the formation of the skills of reasoned presentation of one's own thoughts verbally and in writing, the ability to compare